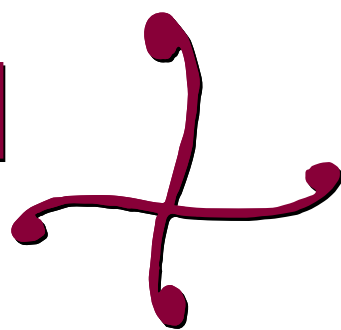

EUSKALERRIAREN EDESTIA-I (VI.)

2. ZATIAN.

Sarreratik datorrena.

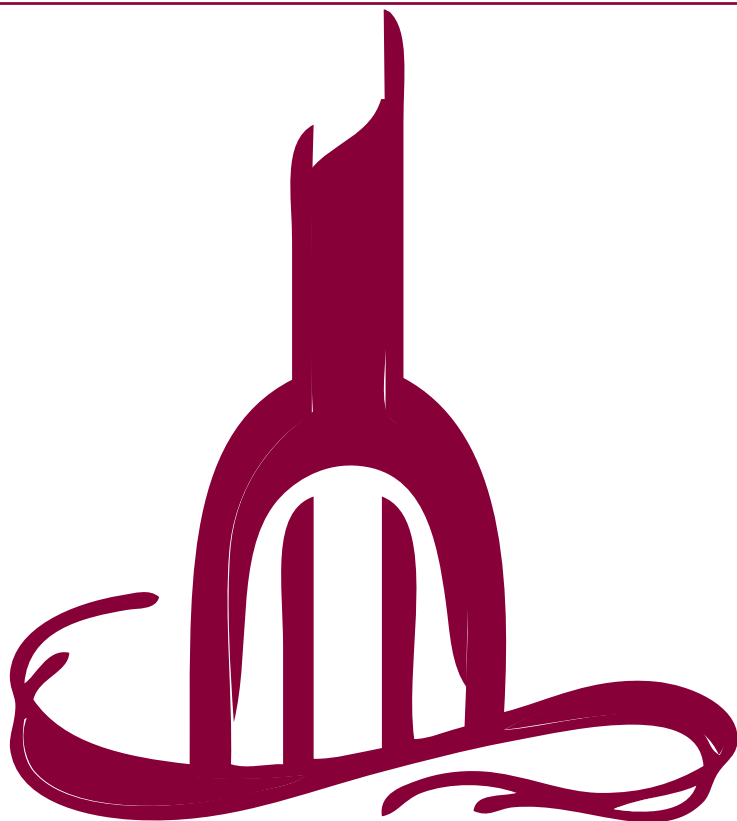
**Omosapiensen bizitzan,
antolakuntzaren
arlo-ezbardiñak.**

Omosapiensen giza Europan sartu eta ugaritzen asi zanetik: senditasuna, izkuntza, legeak, erlijioa eta gizarte artean ardurazko artuemonak.

Europan sartuta eta euren ikaskizunezko azturaren orduko otz edo bizitzaren garrazkeritik babesteko, ainbat laguntzazko begipe edo norberen oarmenezko zentzuaren maitasunetik, leiñuzko maitasunera aldatu ziran, gure leentasunak premiazkoak ziralako.

Senidetasuna.

Berezkotasun onen aurrean, gure arritasun edo ustekabeko agerkeria itaun ugarikoa izan zan lez, estutasun orreitan sartuta, laguntza be bear gendun, eta gaiaren mukulu txikerrenak gorputza artzeko daukien *erakarrezko indarraren* antzera, guk *maitasu-*

nezkoak biurtuta, beren bitartez asi giñan gure ordezko zeregiñak sendotzen, eta egin bear genduzan antolaketak, maitasun orren bereizgarritasunetan egokituten.

Leiñua agertzen da leen, eta bere antolaketatik asi giñan jakiturera zabaltzen, oraiñ argituko doguzan arloen ulermeneko serbitzura.

Oar txiki bat emen.

Omosapiensek leenengo euskal ots edo berba egiten ebala esaten dodanean, bardin esan neike sumer izkuntzaren leenengo ots, edo orduko beste leen izkuntza bategaitik, esan orregaz, oitura bardiñeko oiñarritik eta urruntasunagaitik beartuta, asieran sortu ziran naste bako leen izkuntzagaitik berba egiten dodalako.

Ortik aurrera, beste gauza bat dira, nai Europaren Ekialdean, Asian eta Afrikan Paleolitiko-Neolitiko ostean, leiñu edo errigizartetan menpekotasunezko gudan asita, sortu ziran nastezko izkuntzak.

Leenengokoak, oitura bateko oiñarritik bereztasunaren azturan, sortutako izkuntz garbiko jendekuntzazkoak diralako.

Bigarrenak, Asia-txikitik menpetasunezko guda-legez asi ondoren, sortu ziran mintzadar edo izkuntzazko naas-kumeak, gero, erromatarren latinkumeak sortu ziran lez.

Izkuntza.

Afrikatik mugi aldiak asi ziranean, jakintzaren arloetan, euskeraz edo alako oiñarrizko izkuntz, ots edo lenengo berba ta ekanduzko oitura bardiñ batetik zabaldu ziran zalantzarik bage, eta milla urte asko ondoren jakintzazko azturan, leiñuak auzotasunaren lurraldeko antolamenduetan kokatuta geratu ziran, bakoitza bere demokrazizko batzar nagusiaren babespean.

Ortik asi giñan sendiko alkartasunetan babesten, eta gero auzotasunezko lur leiñuetan, Afrika, Europa ta Asiako lurralde guzti orreik egokitzen.

Milla urte askotako aukera orreitan lortu eben orduko leiñuek, gaur Euskalerrriak oraindiño euskal arbasoengandik daukazan nortasunezko izkuntz ta oitura demokratikoak, gure *lege zaarretan* daukaguzanen antzera.

Izkuntza arloetan baiña, orduko lurralde orreik oso zabalak ziralako, izkuntzaren jakintzazko aztura arloan ezin eben izkuntz edo gaztelu bat bakarrik egin, eta orko bidetik asi ziran berexkatzen, oiñarri bateko ots-itz'aren erpetik, izkuntz desberdiñetan.

Alan da guzti, nai eta gizarentzat ekanduzko zeregiñetan, oiturazko oiñarri ta izkuntz batekoak izanda be, mundu zabal areitan, mendi, aran, euri, izotz, egugiro, lurraren otz-berotasun, abeldi ta lorede, bizi ekintzazko ardura bidez, gauza guztiak bereziki izendatzen egiten ebazanean, zentzuzko izenetan lurralde bakoitzak bere berezki'ko berdiñezaren ikutuagaz agertzen ziran.

Ez duana esangura, euren urrunkeran guztiz banakatu egin zirala, euren leiñutasunezko auzotasunaren urbiltasunean, euki ebazan arreman edo alkar ikusteak, zaindu egiten ebazalako, jakintzazko zentzuetan alkartzeko.

Ortik ulertzen da, zelan Euskalerrriko izkuntza danona izanda, leiñu bakoitzak bere bakardadearen bereiztanunezko ikutuagaz, izkuntzan desberdintasunezko itxura baten agertzen zirala, gaur Bizkaia, Gipuzkoa,